

ZAPISYWANIE WOJNY. DZIENNIKI Z LAT 1939–1945

KONFERENCJA ONLINE
(7–8 CZERWCA 2021)

Uniwersytet Warszawski
Instytut Literatury Polskiej
Zakład Literatury XX i XXI wieku

W klasycznej monografii Jerzego Świącha poświęconej polskiemu pisarstwu w latach II wojny światowej literatura dokumentu osobistego odgrywa marginalną rolę. Przedstawienie tej rozległej kategorii jako drugorzędnego gatunku prozy budzi wątpliwości: czas okupacji wiąże się przecież ze wzrostem popularności intymistyki, której z taką intensywnością nie uprawiano ani przed wojną, ani w latach powojennych. Pamiętniki, wspomnienia, relacje, listy, biografie czy autobiografie stanowią wprawdzie źródła wiedzy, których znaczenie wyraźnie wzrosło w ostatnich latach, przecierając nowe szlaki dla refleksji nad doświadczeniem wojennym, jednak pomimo rosnącego zainteresowania badaczy wciąż niewiele uwagi poświęcono samym dziennikom. Jak dotąd nie ukazała się żadna monografia polskiej diarystyki wojennej, a wiele zapisków najważniejszych polskich pisarzy i pisarek nadal nie doczekało się publikacji – pozostają one dostępne jedynie w formie rękopisów. Taki stan rzeczy dziwi tym bardziej, że diarystyka jest obszarem literatury, który umożliwia szczególny wgląd w wojenne mikrohistorie, a tym samym pozwala na analizę realiów wojennych z perspektywy codziennych przeżyć. Chcielibyśmy zaprosić do wspólnej dyskusji nad tym zagadnieniem.

Interesuje nas dziennik nie tylko jako tekst, lecz także, zgodnie z określeniem Pawła Rodaka, jako rodzaj „piśmiennej praktyki życia codziennego”, która realizuje się w trzech wymiarach: egzystencjalno-pragmatycznym, tekstowym i materialnym. W pierwszym chodzi o próbę włączenia praktyki diarystycznej w kontekst doświadczenia życiowego konkretnej jednostki, w drugim – o aspekt treściowy, w którym istnieje nieustanne napięcie pomiędzy jednostką piszącą a ogólnym planem historycznego dramatu, wreszcie zaś trzeci, który każe przyjrzeć się dziennikom poprzez pryzmat kwestii pozatekstowych, takich jak fizyczny stan zapisków, nadpalenia, wybrakowania, grafia, skreślenia rysunki czy charakter nośnika – szczególnie istotny wobec wojennych kłopotów z dostępem do materiałów piśmienniczych.

Zachęcamy do podjęcia refleksji nad diarystyką jako niezwykle istotną formą zapisu wojennego doświadczenia, skupiając się przy tym zarówno na przykładach polskich, jak i zagranicznych.

Proponowane zagadnienia:

- Praktyki diarystyczne w czasie okupacji – o dziennikach jako szczególnym zjawisku społecznym;
- Polska diarystyka wojenna w kontekście europejskim: porównania, dialogi, syntezy;
- Teksty nieodkryte, nieopisane – o dziennikach zaginionych, niepublikowanych, drukowanych we fragmentach, nieprzyswojonych (m.in. Auerbach, Borowy, Gałczyński, Pogonowska, Wyleżyńska, Zawodziński, Zegadłowicz);
- Literaturą o wojnie – dziennik jako narzędzie lub warsztat pisarza; dziennik jako brulion literacki;
- Języki diariuszy: między komunikatywnością a hermetycznością, między prawdą wydarzeń a prawdą zapisu;
- Diarystyka – rejestracja czy fikcjonalizacja?;
- Dziennik jako autoterapia: rozładowanie emocji, kompensowanie stanów lękowych, przezwyciężanie kryzysów, ustanawianie porządku;
- Dziennik jako archiwum: zapamiętywanie, zbieranie dowodów, dokumentacja zbrodni;
- Traumatografie – ślady doświadczeń traumatycznych w diariuszach, języki traumy, sposoby zapisu;
- Uczestnik, świadek, bystander – o postawach notujących;
- Materialność zapisu;
- Dziennik wojenny wobec tradycji diarystycznej;
- Diariusze jako praktyka pisarska uwarunkowana klasowo – dzienniki jako źródła wiedzy o relacjach społecznych.

Abstrakty o objętości nie większej niż trzy tysiące znaków – wraz z imieniem i nazwiskiem, afiliacją i adresem kontaktowym – prosimy wysłać na adres: zapisywanie.wojny@gmail.com

do **31 marca 2021 roku**. Do 15 kwietnia autorzy wybranych zgłoszeń otrzymają potwierdzenie udziału w konferencji.

Referaty uczestników zostaną opublikowane w recenzowanej monografii naukowej.

Maciej Libich
Piotr Sadzik